

EXERCICIOS E ACTIVIDADES DA SECCIÓN 12ª

Como actividade para esta sección propóñense 4 textos para reflexionar e aplicar os coñecementos aprendidos anteriormente. Despois de ler cada un dos textos atentamente, responde ás cuestión que se formulan a continuación:

1. “GRUPOS DE AMIZADE E SOCIALIZACIÓN DE XENERO

Recentes investigacións demostraron que os grupos de iguais actúan como axentes de socialización en xeral e dunha forma moi particular como axentes de socialización do xénero. As mensaxes da cultura propia dos adolescentes sobre como ser e comportarse, son transmitidos e impostos polos propios nenos nos grupos mixtos. As normas e regras sociais rexen na conduta dos membros destes grupos. Os grupos de nenas parecen operar cun “sentido moral” de acordo coa forma de ser apropiada para unha nena, e isto implica un conxunto de normas, comportamentos e actitudes, que ten que observar para ser considerada como tal e ser aceptada nos grupos. Se estas normas rompen ou son transgredidas por algunha compoñente, entón as sancións poden ser aplicadas polas mesmas nenas no grupo.

Moi importante é o código para a entrada nos grupos, que é seguir o comportamento apropiado para unha nena na escola. Pero outros puntos importantes do código son o aspecto físico, os comportamentos sexuais e as actitudes das nenas nas aulas.

O aspecto exterior das nenas é unha cuestión cruce. O código máis importante que unha nena debe saber é o estado da súa feminidade, que debe aprender con sumo coidado e ser consciente da moda e o estilo propio das “señoritas”. Con todo, é importante non levar este aspecto de forma demasiado rechamante e extravagante, porque caería na aparencia contraria á que se pretende. Todo isto debe ser asociado co aspecto máis xeral da presentación da súa personalidade, que lle vai a esixir permanecer queda e ser modesta na escola. As nenas que non se rexen por este comportamento, considerado apropiado para elas, son sometidas a críticas por parte dos seus compañeiros.

A cuestión principal, con todo, é a sexualidade. As investigacións feministas expoñen que entre os grupos de adolescentes na escola, existe unha dobre norma. As nenas deben ser virtuosas, castas e fieis nas súas relacións, mentres que os nenos están exentos desta dobre norma, e pola contra está ben visto que eles sexan promiscuos, conquistadores e infieis.

A reputación e boa fama das nenas é sumamente importante e debe manterse e ser protexida custe o que custe. O código é imposto polo grupo. A nena que rompe a norma é rexeitada polo grupo en case todos os casos, e é duramente criticada polo resto, pero o peor que lle pode suceder é alcanzar mala fama, sinalándoa como unha moza fácil ou como unha “furchia”. Para as adolescentes, os membros das pandas son moi importantes, e obter a súa aprobación e aceptación é esencial para manter o equilibrio emocional. Os membros dunha panda pasan moito tempo xuntos na escola e fóra dela. Perder un amigo ou amiga ou ser rexeitada pola panda é un problema moi serio para a maioría das adolescentes.

As profesoras e profesores rexeitan e desaprobán o comportamento das nenas que non se axusta ás normas sociais e que rompe as pautas dos estereotipos sexuais que se espera delas. As nenas que non se “amoldan” nin comparten estas normas de conduta son censuradas pola súa compañeiras e rexeitadas polos profesores, por consideralas daniñas para as demais.

As conclusións ás que se pode chegar á luz das investigacións sobre as pandas, é que transmiten e impoñen un gran número de regras de comportamentos e actitudes. É importante anotar que calquera mensaxe sobre as diferenzas dos estereotipos de xénero e sexo transmitidos pola escola fíltrase mediante a cultura informal da panda e os membros desta poden dar un apoio considerable aos adolescentes para desafiar a cultura formal da escola.

Con todo, hai que aclarar que os grupos e pandas non son iguais e que os valores e normas entre eles son diferentes. Os valores e normas da panda depende da súa clase social, da categoría do centro, do nivel dos alumnos e alumnas, do contexto etc. Tamén depende da actitude dos profesores e profesoras en relación a estas normas e valores das pandas". (Gloria Arenas: *A cara oculta da escola*)

- a) Como se conforman as diferenzas de xénero segundo o texto?
- b) Cal é o papel dos profesores e do ensino formal nestes casos?
- c) Cales poden ser as consecuencias derivadas destas situacións?

2. "Discriminar a un grupo social consiste en privalo dos mesmos dereitos de que gozan outros grupos sociais: se se prohíbe ao negro utilizar o mesmo autobús que un branco, trátase de discriminación por raza; se se organiza a sociedade de modo que os cargos de responsabilidade sexan ocupados por homes, estaremos ante a discriminación por sexo; e se os cidadáns de determinados países viven no luxo e a opulencia mentres os doutras rexións o fan na miseria e morren de fame, isto é resultado da discriminación económica internacional; existindo unha infinidade de diversas formas de discriminación: por minusvalía, por pertenza relixiosa, por tendencia sexual, discriminación lingüística...

A discriminación é un fenómeno de relacións intergrupais, de relacións entre diversos grupos sociais, e teñen as súas raíces na opinión que un grupo ten sobre outro. Os grupos en cuestión poden ser parte interna doutra sociedade maior (mulleres, anciáns, pobres, homosexuais...), ou poden ser un elemento externo (estranxeiros, emigrantes, etc.) Polo xeral, a mente humana prefire pensar por medio de estereotipos, categorías e prexuízos, que conducen ao feito discriminatorio cando se aplican esas opinións estereotipadas a outros grupos. É importante, xa que logo, investigar as orixes das opinións que un grupo ten sobre outro, a "imaxe de grupo", xa sexa de organizacións (igreja, exército), xa sobre colectivos (seguidores de equipos), xa sobre categorías sociais (mulleres, homes, nenos, anciáns), sen esquecer a imaxe que o propio grupo ten de si mesmo, a autoimaxe." (F. Manzano: *As raíces mentais da discriminación*)

- a) Que é a discriminación e as súas formas?
- b) Cales son as raíces das actitudes discriminatorias segundo o texto?

3. "Igualdade de oportunidades significa que todas as persoas teñan as mesmas posibilidades para acceder ao mercado de traballo, e que sexa obxecto de discriminación por razón de sexo, raza, idade ou crenzas relixiosas. Moitos países promulgaron leis que castigan ao que negue un posto de traballo a unha persoa por algún dos motivos anteriores. Algunhas organizacións van aínda máis lonxe e avogan por unha política de discriminación positiva, por exemplo a que se aduce para fomentar o emprego dunha minoría. Aínda que se lograron importantes

melloras en canto á igualdade de oportunidades, os feitos demostran que aínda queda un longo camiño por percorrer. Son moi diferentes, segundo os países, as leis que protexen a igualdade de oportunidades. Pero, ata cando existen leis de protección, non sempre se cumpren. Durante os últimos anos incrementáronse os esforzos por reducir a discriminación laboral por causa da idade, determinadas incapacidades físicas ou a propia orientación sexual.” (L. Pelanio: *A discriminación no traballo*)

- a) Que é a discriminación laboral e cales son as discriminacións máis frecuentes neste ámbito?
 - b) Que é a discriminación positiva, e cando pode estar xustificada?
4. “O racismo é unha teoría fundamentada no prexuízo segundo o cal hai razas humanas que presentan diferenzas biolóxicas que xustifican relacións de dominio entre elas, así como comportamentos de rexeitamento ou agresión. O termo 'racismo' aplícase tanto a esta doutrina como ao comportamento inspirado nela e relaciónase frecuentemente coa xenofobia (odio aos estranxeiros) e a segregación social, que son as súas manifestacións máis evidentes. As actitudes racistas que combaten numerosas organizacións teñen en boa medida razóns psicolóxicas. Fúndanse en reaccións de medo ante a diversidade e na incompreensión do descoñecido, que procrea sentimentos de odio e unha violencia moitas veces mal dirixida. Debido á complexidade do fenómeno, o racismo é difícil de combater.” (P. Marcial: *Racismo e xenofobia*)
- a) Cales son as razóns que sustentan o racismo e que o fan difícil de erradicar, segundo o autor?

Respostas:

1. a) A autora destaca a importancia dos grupos de amigos (das pandas) na configuración das desigualdades de xénero, pois esixen dun xeito implícito, pero fortemente coactivo, a conformación cos valores, actitudes e comportamentos considerados normais socialmente. A desviación desa “normalidade” é sancionada con etiquetas negativas e marxinación dentro do grupo.
- b) As profesoras e profesores tenden a rexeitar e desaprobar o comportamento das nenas que non se axusta ás normas sociais e que rompen as pautas dos estereotipos sexuais que se espera delas. Pero, todo depende da actitude das profesoras e profesores en relación cos valores e normas das pandas de amigos, podendo darse o caso frecuente de deixar pasar e mesmo reforzar as súas actitudes, aínda que tamén existe a posibilidade de intervir para modificalas.
- c) As consecuencias previsibles da acción socializadora do grupo de iguais é a conformación de personalidades marcadas por diferenzas de xénero

que manteñan unha forte desigualdade e discriminación social entre homes e mulleres como natural, reproducíndoa no futuro.

2. a) Discriminar a un grupo social consiste en privalo dos mesmos dereitos dos que gozan outros grupos sociais. Existen unha infinidade de formas diversas de discriminación: por sexo, por raza, por minusvalía, por pertenza relixiosa, por tendencia sexual, discriminación lingüística...; que á súa vez se manifestan de múltiples formas, mesmo de xeito máis ou menos sutil ou solapado, dificultando o acceso colectivo social a determinados postos de relevancia.

b) As actitudes discriminatorias teñen as súas raíces nas opinións que un grupo social ten sobre outro. Polo xeral, a mente humana prefire pensar por medio de estereotipos, categorías e prexuízos, que conducen ao feito discriminatorio. De aí, a resistencia ao cambio das actitudes discriminatorias, pois esixen un cambio no modo de pensar recibido, e considerado inconscientemente normal.

3. a) A discriminación laboral consiste en que persoas igualmente capacitadas carezan das mesmas posibilidades para acceder ao mercado de traballo por razóns de sexo, raza, idade ou orientación sexual.

b) A discriminación positiva consiste na acción política que favorece, en igualdade de circunstancias, a grupos sociais tradicionalmente discriminados para romper esa situación histórica e lograr unha igualdade efectiva. Naturalmente a discriminación positiva só se xustifica temporalmente para lograr eliminar discriminacións arraigadas e persistentes.

4. a) As actitudes racistas teñen en boa medida razóns psicolóxicas: fúndanse en reaccións de medo ante a diversidade e na incomprensión do descoñecido.